

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Екзистенційні та комунікативні
питання управління**

Матеріали Міжнародної
науково-теоретичної конференції

(Суми, 23–25 січня 2014 року)

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2014

УДК 338.24:1(06)
ББК 65.050.9(4Укр)2я43
Е45

Рецензенти:

- Є. В. Мишенін* – доктор економічних наук, професор Сумського національного аграрного університету;
С. М. Ілляшенко – доктор економічних наук, професор Сумського державного університету;
В. Г. Воронкова – доктор філософських наук, професор Запорізької державної інженерної академії;
К. Найдер-Стефаняк – доктор філософських наук, професор Вищої школи сільського господарства (Польща, Варшава)

*Рекомендовано вченою радою Сумського державного університету
(протокол № 5 від 12 грудня 2013 р.)*

- Е45 **Екзистенційні та комунікативні питання управління : матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції, м. Суми, 23–25 січня 2014 р.** – Суми : Сумський державний університет, 2014. – Ч.1. – 158 с.

До матеріалів увійшли тези та доповіді, в яких висвітлені економічні, соціально-політичні, філософські, масмедійні та історико-культурні аспекти управління і комунікації. Доповіді і тези містять результати актуальних наукових досліджень із теоретичних, методичних та методологічних проблем розвитку управління складними соціально-економічними системами. Матеріали можуть стати в пригоді студентам, аспірантам, науковцям та всім тим, хто цікавиться проблемами, існуючими в системі економіко-управлінських взаємовідносин, та останніми науковими розробками, спрямованими на їх гармонізацію.

УДК 338.24:1(06)
ББК 65.050.9(4Укр)2я43

© Сумський державний університет, 2014

СТАЛІЙ РОЗВИТОК В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

А.О. Шевель, кандидат філософських наук

Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна

Екологічна проблема, одвічно властива будь-якому розвитку, загострилася і поступово перетворюється в глобально-екологічну кризу у зв'язку з неадекватністю нині домінуючого способу природокористування у вигляді суспільного виробництва, яке виявилось несумісним з біосферою, з її кругообігами речовини, енергії і інформації, що забезпечують біологічну еволюцію і стійкість глобальної екосистеми. Матеріальне виробництво випало з цих біосферних кругообігів, майже повсюдно порушило еволюційно обумовлені екологічні заходи, реалізуючи економічний прогрес (зростання економічної ефективності) за рахунок деградації навколишнього природного середовища (екологічний регрес), що робить цілком реальним глобальний омнішід.

Вирішення екологічної проблеми, на наш погляд, зводиться до забезпечення екологічної безпеки, що включає створення можливостей і умов для розвитку як власне в екологічному плані (тобто скорозвитку), так і розвитку в інших аспектах, причому у напрямі переходу до збалансованого безперервного розвитку, що самоорганізовується (тому, що іменується сталим розвитком).

Сталий розвиток – не нова ідея. Її елементи мали місце давно. Світові цивілізації протягом довгої історії визнавали необхідність гармонії, взаємодії між навколишнім середовищем, суспільством і економікою, які є складовими єдиної планети Земля. Оскільки вона є системою з досить обмеженими ресурсами, то від суті й характеру відносин між людиною і навколишнім середовищем залежить добробут, безпека, а зрештою, і виживання людства. Ресурси не можуть вичерпатися раніше від їх відновлення і накопичення. Глобальне потепління, озонові дірки, природні катаклізми виникають великою мірою через те, що ми намагаємося використати відповідні ресурси скоріше й повніше, ніж природа в змозі їх надати й абсорбувати. Не варто забувати, що до земних ресурсів належать також й інтелектуальні ресурси, хоч вони й не мають жорстких обмежень. [1, с.12]

На науковому рівні ідеологію і концепцію сталого розвитку обгрунтував ще В.І. Вернадський. У своїй праці «Філософські думки натураліста» він писав: «Вперше в історії людства ми перебуваємо в умовах єдиного історичного процесу, що охопив всю біосферу планети» [2]. Згодом ця ідея набула логічного продовження в роздумах Вернадського про ноосферу, як про такий стан біосфери, де організовуючою і керуючою силою виступає людина, точніше людський розум.

З кінця 20-х років минулого століття вчені, політичні та громадські діячі багатьох держав світу почали усвідомлювати, що за нинішніх тенденцій у демографічному та соціально-економічному розвитку практично всіх країн швидко вичерпається здатність земної біосфери зберігати екологічну рівновагу і забезпечувати життєвими ресурсами дедалі зростаючу кількість народонаселення планети. Стала очевидною необхідність радикальної зміни парадигми розвитку земної цивілізації. Інакше жодні екологічні й природоохоронні заходи, навіть комплексного характеру, а також широкомасштабні техніко-технологічні новації і жорсткі економічні механізми регулювання ресурсо-екологічних процесів неспроможні забезпечити в майбутньому нормальне функціонування біосфери та її найважливішої складової – людського суспільства. [8, с.33]

Основою сталого розвитку є паритетність відносин у тріаді людина – господарство – природа, що забезпечує перехід до такого способу взаємодії природи і суспільства, який характеризується як епоха ноосфери.

Сталий розвиток узагальнює в собі процес виживання і відтворення генофонду нації, активізацію ролі кожної окремої людини в суспільстві, забезпечення її прав і свобод, збереження довкілля, формування умов для відновлення біосфери та її локальних екосистем, орієнтацію на зниження рівня антропогенного впливу на природне середовище й гармонізацію розвитку людини і природи.

Ідеї Концепції сталого розвитку стали важливою складовою національної політики і безпеки багатьох, передусім усіх розвинених країн світу, де вже створені і діють державні структури, які організовують і координують діяльність у цьому напрямі. Для кожної країни прийняття Концепції переходу до сталого розвитку – справа надто поважна й відповідальна.

розглядатися як модельні для досягнення небажаних напрямів та форм природокористування взагалі.

Побожне ставлення до землі, здатність насолоджуватися трудовим життям, зачарування природою, інтимний зв'язок українського селянина з нею робить відомий заклик до «підкорення природи» абсурдним для національної свідомості, неорганічним, навіть антиетнічним. Тут, схоже, ми маємо справу з тією безперечною екофільною рисою українського характеру, яка не є властивою європейській (фаустівській) людині. Емоційно-почуттєвій натурі українця більш властиве не «природоборство», а радше дотримання законів природи, інтуїтивне проникнення в суть її процесів. Досвід такого спілкування з природою і становить підґрунтя його духовної культури [4].

Людство повинно усвідомити те, що екологічний порятунок можливий лише шляхом реалізації стратегії сталого розвитку, що ґрунтується на екологічній культурі!

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Білорус О., Мацейко Ю. Імперативи сталого розвитку в епоху глобалізації / О. Білорус, Ю. Мацейко // Економічний часопис ХХІ. – 2002. – №3. – С.12-18
2. Вернадский В.И. Биосфера и ноосфера / В.И. Вернадский. – М. : Айрис-пресс, 2007. – 574 с.
3. Дробноход М. Стійкий екологічно безпечний розвиток: український контекст / М. Дробноход // Дзеркало тижня. – № 21 (345) 2 – 8 червня 2001. – С.25-29
4. Кисельов М.М. Національне буття серед екологічних реалій / М.М.Кисельов, Ф.М.Канак. – К. : Тандем, 2000. – 320 с.
5. Любич О.О. Екологія та культура / О.О. Любич., О.О. Гаца. – К. : Українське національне відділення Міжнародної академії наук екології та безпеки життєдіяльності 2004. – 70 с.
6. Людина і довкілля. Антологія: У 2 кн. Кн. II: Людина і довкілля в українській духовності / [упоряд., автор вступ, розділів, біогр. довідок та коментарів В.С. Крисаченко]. – К. : Заповіт, 1995. – 432 с.
7. Трегобчук В. Концепція сталого розвитку для України / В. Трегобчук // Вісник НАН України. – 2002. – №2. – С. 33–34
8. Шевель А.О. Етнокультурні традиції ставлення українського народу до природи / А. О. Шевель // Нова парадигма. – 2008. – Вип. 74. – С. 27-48.